

Opening Collegejaar HKU 2024/2025

Toespraak College van Bestuur HKU

Welkom. Ik ben Edwin Jacobs, lid van het College van Bestuur van HKU. Onze voorzitter, Heleen Jumelet, is helaas vandaag niet aanwezig vanwege herstel na een operatie. Deze maand is ze achter de schermen weer gestart en volgende maand hopen we haar weer te zien. Ik spreek deze toespraak heel graag namens ons allebei uit. Heleen wordt tot haar terugkomst vervangen door Max Merckx.

Makers van de toekomst

Wat is het goed om jullie hier te zien! Elk nieuw collegejaar begint met een frisse lichtung studenten vol motivatie en talent voor de kunsten. Elke nieuwe lichtung motiveert ons weer om met ons kunstonderwijs en praktijkgericht onderzoek de beste voorbereiding van studenten op een duurzame loopbaan als professioneel maker te creëren, met impact op mens en samenleving. En dat doen we niet alleen! Samen met al onze studenten, docenten, medewerkers en relaties van HKU realiseren we deze ambitie en zoeken we de verbindingen tussen kunst, onderwijs, wetenschap en de maatschappij. Deze verbinding verstevigen speelt een belangrijke rol in de toekomstplannen van HKU.

Investeer in kunst, cultuur en onderwijs

We zijn optimistisch en positief over de toekomst van HKU. Ook al drijven er uit Den Haag donkere wolken naar ons toe. Voor kunst en cultuur. Voor het hoger onderwijs. Dat baart velen van ons hier in de zaal zorgen. En dat in een wereld waar Nederland juist zou moeten investeren in kunst, cultuur en onderwijs en de verbinding daartussen. Econoom Barbara Baarsma bepleitte recent de grote waarde van kunst en cultuur voor Nederland. Kunstenaars helpen met innovaties en oplossingen waar bedrijven zelf nooit op zouden komen. De toekomst vraagt om artistieke verbeeldingskracht! Alle hogescholen roepen dit kabinet dan ook op om niet stuk te maken wat jaren kost om weer te helen. De boete op langstuderen heeft negatieve gevolgen voor inclusie. Schrap de voorgenomen bezuinigingen op onderwijs, onderzoek, kunst en cultuur en de BTW-verhoging op cultuur. Bezuinig niet, maar investeer! HKU staat met geweldige medewerkers en talentvolle studenten voor de toekomst, ook in moeilijkere tijden. We staan voor de kunst.

Impact op mens en samenleving

Want wie dagen de maatschappij uit? Kunstenaars! De klimaatcrisis, oorlog, schendingen van mensenrechten, verdrongen vluchtelingen, polarisatie: dit zijn de urgente kwesties in de wereldpolitiek én ook de thema's in de werken van onze studenten.

HKU-alumnus Joyce Overheul exposeert nu in het Centraal Museum. Overheul maakt kunstwerken van textiel en gebruikt ambachtelijke technieken als borduren: iets dat lang is weggezet als vrouwenhobby. In haar werken verweeft ze politiek beladen onderwerpen zoals emancipatie, feminisme, vluchtelingen en de wapenhandel. Zo ontstaat een scherp contrast tussen de harde inhoud en het zachte materiaal. Gaat dat zien! Ook denk ik sterk aan het werk van de Chinese kunstenaar én mensenrechtactivist Ai Weiwei. Geen onbekende voor HKU omdat enkele collega's met hem samenwerken. Met zijn veelzijdige creativiteit en maatschappelijke engagement bevraagt hij als een van de grootste kunstenaars van onze tijd autoritaire machtssystemen. En daarbij zet hij vrijwel alles op het spel: hij werd gearresteerd, zijn paspoort werd ingenomen en de Chinese autoriteiten sloopten zijn studio.

Kunsthistorie

In de kunsten en in het onderwijs is het van belang de vraag te stellen op wiens schouders wij staan. Kennis van wie vóór ons hun rol speelden wordt meer en meer belangrijk. Waarom? Om aan te geven wie wij zijn en waarom wij kunst maken.

Wij roepen op tot meer kennis van de historische context in het onderwijs aan onze studenten, en te laten zien hoe kunstenaars de thema's vormgeven die onze studenten bezighouden. Maak voor elke discipline een canon, historisch en kunsthistorisch. Op die manier wordt HKU

essentieel om de artistieke kwaliteit van de kunst én de inhoud van de kunst. HKU is en blijft ook een podium voor de dialoog over de diepere vragen achter de maatschappelijke kwesties.

Verbinding tussen de kunsten en het onderwijs

De synergie tussen onderwijs, cultuur en maatschappij is van belang. In Nederland zijn Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gescheiden beleidsterreinen en hierdoor ontbreekt de connectie tussen de cultuursector en het hoger onderwijs in de kunsten nog te veel. In Duitsland is dat anders. De kunst- en culturele sector valt daar onder het ministerie van Onderwijs en hierdoor is kunst en cultuur diep verankerd in het dagelijks leven. Dat leidt tot enthousiaste verzamelaars en bedrijven die het een moreel goed vinden om te investeren in de kunst om anders te leren kijken. Kunst en cultuur doen er in Duitsland toe. Dat niveau moeten we ook in Nederland bereiken.

HKU culturele denktank van Utrecht en daarbuiten

HKU staat voor een lange traditie in onderwijs in de kunsten, in 2025 bestaat het met haar Kunsten en Wetenschap 150 jaar. We staan midden in de kunst- en cultuursector en de maatschappij. Utrecht biedt daartoe onze context in kunstzinnige, levensbeschouwelijke en filosofische samenhang. Kunstenaar Jan van Scorel legde de basis voor een internationale lokale blik op kunst en cultuur en gaf er uitdagend vorm aan. Het bleek zo succesvol dat vele kunstenaars na hem Utrecht verrijkten met hun kunst door middel van gebouwen, schilderijen en vormgeving. Zoals HKU dat nog steeds doet. Het bleek ook voor kunstenaars van buiten de landsgrenzen aantrekkelijk om naar Utrecht te komen. Zo vormde HKU zich tot culturele denktank, lokaal, nationaal en internationaal.

De toekomst van HKU

Het is deze historische notie die mede de kiem is voor onze nieuwe meerjarenstrategie die HKU neerzet als hogeschool voor de kunsten op academisch niveau en zich schaaft in de Europese humanistische traditie. Deze traditie is een culturele traditie met artistieke én wetenschappelijke inhoud. En zo zet HKU zich ook de komende jaren meer expliciet neer: naast onderwijs en onderzoek van hoge artistieke kwaliteit om studenten de beste voorbereiding te geven op het beroep van kunstenaar met impact op mens en samenleving hebben we ook een cultureel-wetenschappelijke bijdrage als kunstinstituut. Met trots laten we dat vandaag zien door de HKU-kunstenaars die straks hun werk en talent voor het voetlicht brengen op het podium.

De toekomst van HKU vraagt om een stevige inzet van ons, maar we nodigen ook alle HKU-ers en partners uit om de verbinding met elkaar te blijven zoeken. Samen zetten we in op de waardering van de kunsten en de verbinding tussen kunst, cultuur en het hoger onderwijs. We nodigen je uit daar straks het gesprek met elkaar over te voeren en ideeën uit te wisselen.

We wensen jullie allen een prachtige bijeenkomst toe en geweldig nieuw collegejaar vol schoonheid, zin en verbinding. We zijn trots op de kunst van HKU!